

**GLOBAL MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH
YO'LLARI**

Ro'ziboyev Dilshod A'zam o'g'li

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti katta o'qituvchisi

Abdullayev Xurshid

Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola orqali global muammolarning paydo bo'lishi, mohiyati va ularni bashorat qilishning ahamiyati, global muammolarning rivojlanayotgan mamlakatlarga, texnika va texnologiyalarning jarayonlariga va atrof-muhitning degradatsiyasiga ta'siri yoritiladi. ijtimoiy

Kalit so'zlar: axborotlashuvi, globallashuv, tarix, mintaq, fan va texnika taraqqiyoti, siyosiy-huquqiy, umumiylik, xususiylik, sanoat xomashyosi, energiya.

Globallashuv jarayonining ildizlarini ilk kapitalizm davrida shakllana boshlagan jahon iqtisodiy bozorining rivojlanishida izlash lozim. Ma'lumki, mazkur jarayon feodal parokandalikni bartaraf etib, iqtisodiy munosabatlarning yangi bosqichga o'tishiga zamin yaratdi. Jahon iqtisodiy tizimining shakllanishi xalqaro kartellar, sindikatlar va zamonaviy transnatsional korporatsiyalar kabi iqtisodiy birliklarning paydo bo'lishiga olib keldi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va jamiyatning tobora axborotlashuvi insoniyatni yagona ijtimoiy-madaniy tizimga birlashtiruvchi omilga aylandi. Bugungi kunda insoniyat tarixiy va axborot maydoni bo'yicha universal birlik sari intilmoqda. Bu holat jahon tarixida ilk bor butun insoniyat taqdiriga daxldor bo'lgan yangi ijtimoiy-madaniy omillarning shakllanishiga sabab bo'lmoqda. Globallashuv mohiyatan har bir inson, davlat va umuman jahon hamjamiyatini befarq qoldirmaydigan, faqat hamkorlik asosida yechimi topiladigan muammolar majmuasini o'z ichiga oladi. Uning asosiy ziddiyati umuminsoniy turmush tarzi bilan milliy turmush tarzi o'rtasidagi tafovutlarni uyg'unlashtirish ehtiyoji bilan bog'liq. Shunga qaramay, globallashuv

umumbashariy qadriyatlar asosida barcha xalqlar tomonidan qabul qilinadigan ijobiy xususiyatlarni umumlashtirishga asoslanadi. Har bir xalq o'zining milliy xususiyatlarini saqlagan holda umuminsoniy qadriyatlarga moslashmog'i lozim. Taniqli olim L.E. Grinning ta'kidlashicha, "Globallashuv – bu mintaqalar va jahonning integratsiyasi va yaqinlashuvining natijasidir." U globallashuvni jarayon sifatida ko'rib, quyidagicha tariflaydi: "Globallashuv – bu shunday jarayondirki, uning natijasida dunyo o'zining barcha subyektlari bilan yanada bog'liq va o'zaro aloqador bo'lib boradi." Zamonaviy global muammolar – bu butun insoniyat taraqqiyoti va hayoti bilan bog'liq dolzarb masalalardir. Ular orasida termoyadro urushi xavfini bartaraf etish, xalqaro terrorizmga qarshi kurashish, rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, ochlik, qashshoqlik, savodsizlik, ekologik halokatlar, resurslar taqchilligi va ilm-fan taraqqiyotining salbiy oqibatlariga qarshi chora ko'rish kabi muammolar mavjud. Globallashuv – bu turli mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy, madaniy, ma'naviy aloqalarning kuchayishi jarayonidir. Bu borada fransuz tadqiqotchisi B. Bandi quyidagi belgilarni ta'kidlaydi:

- globallashuv – bu doimiy davom etuvchi tarixiy jarayon;
- bu – jahonning gomogenlashuvi va universallasuvi jarayoni;
- bu – milliy chegaralarning asta-sekin "yuvilib ketish" jarayoni.

Globallashuv insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichini aks ettirmoqda. Dunyodagi xalqlar mavjud global muammolarga qarshi mustaqil kurasha olmay, ularni faqat o'zaro hamkorlik orqali bartaraf eta oladi. Ushbu jarayon dastlab iqtisodiy sohalarda boshlangan bo'lsa, hozirda siyosat, axloq, madaniyat va kundalik hayotga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev rahbarligida ilgari surilgan "Harakatlar strategiyasidan – taraqqiyot strategiyasi" tamoyili asosida ishlab chiqilgan "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" ijtimoiy-falsafiy sohada muhim hujjat hisoblanadi. Mazkur strategiya Yangi O'zbekistonni barpo etishning siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy hamda ilmiy-ma'rifiy asoslarini

belgilaydi va zamonaviy talablarga javob beradigan islohotlarni jadallashtirishga xizmat qiladi. 2017 yil 19 sentabr kuni BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida soʻzlagan nutqida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev BMTning global xavfsizlik va barqarorlikni taʼminlashdagi, terrorizm, narkotrafik va boshqa global tahdidlarga qarshi kurashdagi oʻrni haqida alohida toʻxtalib oʻtdi. Bu dolzarb masalalarni hal etishda rivojlangan davlatlar tomonidan katta moliyaviy va tashkiliy resurslar safarbar qilinmoqda. Global muammolar nafaqat butun dunyoga, balki mintaqalarga, ayrim davlatlarga ham taalluqlidir. Ilmiy adabiyotlarda ular umuminsoniy ahamiyatga ega boʻlgan global muammolar bilan mahalliy yoki mintaqaviy muammolarni farqlash zarurati taʼkidlanadi. Ushbu farqlashda asosiy mezon sifatida ularning makon bilan bogʻliqligi, yaʼni geografik omil eʼtiborga olinadi. Xususiy muammolar davlatning ayrim faoliyat yoʻnalishlariga yoki kichik hududlarga tegishli boʻlib, ular mahalliy avariylar, ijtimoiy ziddiyatlar koʻrinishida namoyon boʻladi. Mahalliy muammolar esa yirik zilzilalar, suv toshqinlari yoki ichki nizolar kabi muammolarni oʻz ichiga oladi. Milliy muammolar muayyan davlat yoki millatning ijtimoiy-siyosiy muammolarini ifodalasa, mintaqaviy muammolar kengroq hududlarni – qitʼalarni yoki bir nechta davlatlarni qamrab oladi. Masalan, Chernobil fojiasi yoki global iqlim oʻzgarishlari bunga misoldir. Xulosa qilib aytganda, global muammolarni tahlil qilishda ularning miqyosini, taʼsir doirasini va ijtimoiy ahamiyatini chuqur anglash lozim. Har bir darajadagi muammo oʻziga xos xususiyatlarga ega boʻlib, ularni yechish uchun turli darajadagi hamkorlik va yondashuvlar zarur.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Mirziyoev Sh. Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnoma. 22 dekabr 2017 yil. – Toshkent, Oʻzbekiston, 2017.
2. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev asarlari va maʼruzalaridan olingan fikrlar. – Toshkent: “Yoshlar nashriyot uyi”, 2019.
3. Otamurodov S. Globallashuv: millatni asrash mas'uliyati. Toshkent: Oʻzbekiston,

2018

4. Otamurodov S. Globallashuv va millat. - T.: Yangi asr avlodi. 2008.
5. Qahhorova Sh. Global ma'naviyat - globallashuvning g'oyaviy asosi. - T.:Tafakkur, 2009. -670 b.
6. Nishonova N. Falsfa - O'quv qo'llanma – Toshkent: TDTU, 2023.
7. Nomozov, Xurshid. "OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOIIY FUNKSIYASI." *TAMADDUN NURI JURNALI* 1.64 (2025): 253-255.
8. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYAT IJTIMOIIYLASHUVIDA INSTITUTLARI O'RNI VA INTERNET-MAKONNING UNDAGI O'RNI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 83-88.
9. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA'SIRIDA SODIR BO'LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOIIYLASHUV SHAKLLARI. *TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR*, 1(2), 52-58.
10. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON RESURLARIDAN FOYDALANISH SOHALARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 113-118.
11. O'G'Li, Nomozov Xurshid Shavkat. "YUKSAK AXBOROT MADANIYATI–INTERNET-MAKON RESURLARIDAN RATSIONAL FOYDALANISH SHARTI." *Research Focus* 2.6 (2023): 105-110.
12. Nomozov, Xurshid (2022). THREATS TO INFORMATION SECURITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 22, 229-231.
13. Nomozov Xurshid. "AXBOROT XURUJLARINING MANBALARI, ULARNING IJTIMOIIY MUHITDA AMALGA OSHISH USULLARI." *Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari* 41.1 (2025): 632-636.
14. Shavkat o'g'li, Nomozov Xurshid. "AXBOROTNING ZAMONAVIIY TARKIBI." *Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari* 41.1 (2025): 628-631.

15. Nomozov Xurshid. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." *TANQIDIY NAZAR, TAHLILiy TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR* 1.2 (2024): 48-51.
16. Nomozov Xurshid. "AXBOROT XURUJINING O'SMIRLAR HAYOTIGA TA'SIRI." *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI* (2023): 1285-1287.